

Sygn. akt V CZ 78/16

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa J. B. i B. K.

przeciwko E. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 stycznia 2017 r.,

zażalenia pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. akt IV Ca .../16,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego przed Sądem Najwyższym
do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w K. uwzględniając apelację powodów uchylił wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 października 2015 r. oddalający powództwo o zasądzenie kwoty 4993,80 zł z tytułu nadpłaconej prowizji i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji wskazał, że podstawę orzeczenia stanowi art. 386 § 4 k.p.c. z uwagi na nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy wskutek zakwalifikowania roszczenia powodów jako wynikającego z umowy i przyjęcia, że nastąpiła niedopuszczalna, w świetle art. 505⁴ k.p.c., zmiana powództwa na żądanie wynikające z przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Powodowie w pozwie wniesionym na formularzu opisali swoje roszczenie stwierdzając m.in., że prowizja uiszczona przy zawarciu umowy najmu lokalu jest nadpłacona, bo umowa miała trwać dwa lata a trwała rok. Z umowy pośrednictwa wynika wysokość prowizji lecz twierdzenie o jej nienależności świadczy o sformułowaniu żądania w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Dopiero ustalenie w oparciu o umowę prawidłowej należności z tytułu prowizji daje podstawę do stwierdzenia, czy faktycznie została nadpłacona. Złożenie pozwu na formularzu nie determinuje trybu, w jakim strona składa pozew i skoro powodowie na żądanie Sądu wskazali jako podstawę prawną żądania art. 405 i 410 k.c. sprawa powinna być przekazana do postępowania zwykłego, a nie kontynuowana w postępowaniu uproszczonym. W ocenie Sądu Okręgowego z uwagi na rodzaj wady procedowania Sądu Rejonowego nie było możliwe merytoryczne rozpoznanie sprawy w instancji apelacyjnej bez naruszenia zasady dwuinstancyjności.

W zażaleniu na powyższy wyrok pozwana zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2, 505⁴ § 1, 391 § 1 i 505¹ pkt 1 k.p.c. wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono, że kontrola dokonywana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji

zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. a więc, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. Niedopuszczalne jest więc badanie merytoryczne stanowiska sądu drugiej instancji i kontrola materialnoprawnej podstawy orzeczenia, ta jest zarezerwowana bowiem do przeprowadzenia wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Konsekwencją jest wąskie określenie granic kognicji Sądu Najwyższego, a odmienne ich ujęcie jest niedopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012, I CZ 136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

W przypadku wskazania przez sąd drugiej instancji nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji jako podstawy uchylenia wyroku, zakres kognicji Sądu Najwyższego ogranicza się do zbadania, czy sąd odwoławczy prawidłowo rozumiał to pojęcie oraz czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji, natomiast poza tym zakresem pozostaje prawidłowość poglądu prawnego wyrażonego przez ten sąd. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635, z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Żaląca, błędnie pojmując charakter wniesionego środka odwoławczego, zarzuty zażalenia odniosła wyłącznie do merytorycznego stanowiska Sądu Okręgowego; przytoczone argumenty zwalczają bowiem pogląd prawny Sądu drugiej instancji w zakresie oceny kwalifikacji prawnej roszczenia zgłoszonego przez powodów.

Z przyczyn, o których mowa wyżej, argumenty te nie mogą zostać poddane kontroli, bo ocena prawidłowości stanowiska Sądu odwoławczego w tym zakresie nie należy do kompetencji Sądu Najwyższego realizowanej w postępowaniu zażaleniowym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Wobec uznania przez Sąd drugiej instancji, że Sąd Rejonowy w ogóle nie rozpoznał roszczenia powodów sformułowanego jako roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia i nie przeprowadził w tym zakresie żadnego postępowania, brak podstaw do przyjęcia, że rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji zostało wadliwie oparte na przesłance określonej w art. 386 § 4 k.p.c. Jak wskazano wyżej, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, nie można więc przypisać Sądowi drugiej instancji błędnego rozumienia tego pojęcia, co czyni niezasadnym zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygając zgodnie z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c.

jw

kc